

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 24/31699-1
Saksbehandler Bård Andreas Lassen

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	21.11.2024

Igangsettelse av regional elgbeitetaksering i Agder 2025

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Hovedutvalg for næring, kultur og miljø vedtar å sette i gang regional elgbeitetaksering i Agder i 2025.
2. Alle kommunene i Agder inviteres til å delta i prosjektet og det legges opp til at kommunene og fylkeskommunen dekker 25 prosent av totalkostnaden hver. Øvrige kostnader dekkes av det fylkeskommunale viltfondet som består av statlige øremerkede midler som fylkeskommunen forvalter.
3. Hovedutvalg for næring, kultur og miljø bevilger 412 500 kroner fra prosjekt 60010462 Vilt og fiskeforvaltning og 840 000 kroner fra prosjekt 60010461 Fylkeskommunalt viltfond til gjennomføring av regional elgbeitetaksering.
4. Fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å øke bevilgningen fra det fylkeskommunale viltfondet dersom det skulle være nødvendig for å sikre fullfinansiering av prosjektet.

Vedlegg

- Vedlegg 1 Faun rapport 015-2021 Elgbeitetaksering i Agder (1)
- Vedlegg 2 Faun rapport R006-2024 Elg og hjort i Agder 2024_UU
- Vedlegg 3 Regionale mål for forvaltning av elg og hjort i Vest-Agder 2017-2020
- Vedlegg 4 Regionale mål for hjorteviltforvaltning Aust-Agder 2016-2019
- Vedlegg 5 Prosjektbeskrivelse - Regional elgbeitetaksering for Agder 2025

Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren foreslår å sette i gang en regional elgbeitetaksering i 2025 for å få mer kunnskap om elgens mattilgang i Agder.

Elgbestanden i Agder sliter med lave slaktevekter og dårlig kalveproduksjon. Begrensninger i mattilgang er trolig en av hovedårsakene til dette. Det er behov for mer kunnskap om elgens matfat dersom elgbestanden skal kunne tilpasses beitegrunnet. Fylkeskommunedirektøren foreslår at det settes i gang et prosjekt for å kartlegge elgens mattilgang i hele Agder. Fylkeskommunen vil lede prosjektet, og alle kommunene i fylket inviteres til å delta.

Saksopplysninger

Elgbestanden i Agder sliter med lave slaktevekter og dårlig kalveproduksjon. Årsaken til dette er sammensatt, men både klimaendringer, beitekvalitet, konkurranse fra hjort, moderne former for skogsdrift, menneskelig forstyrrelser og sykdom har trolig betydning. Fagmiljøene peker ofte på langvarige begrensninger i tilgangen på kvalitetsmat som en av hovedårsakene til situasjon i elgbestanden.

Den regionale elgbeitetakseringen i 2021 (vedlegg 1) viste at beitetrykket på elgens viktigste beiteplanter var høyere enn det som anses som bærekraftig. 77 prosent av områdene som ble undersøkt, hadde overbeite på enten furu, bjørk eller de viktige ROS-artene (rogn, osp og selje). Beitetrykket så samtidig ut til å være høyere i gamle Aust-Agder enn i gamle Vest-Agder. For kommunene i gamle Vest-Agder viste tallene at beitetrykket på furu og ROS-artene hadde økt med henholdsvis 5 og 6 prosent siden forrige taksering i 2017. Dette sammenfalt med at tettheten av elg hadde hatt en forsiktig økning i samme periode. Bestandskondisjonen hadde på sin side hatt en svak negativ utvikling i samme periode.

Over tid har en rekke fagrapporter anbefalt at elgbestanden reduseres og stabiliseres inntil man ser bedringer i slaktevekter og produktivitet (vedlegg 2). Deretter kan elgbestanden gradvis økes dersom beitetilgangen tillater dette. De faglige anbefalingene har til en viss grad blitt fulgt opp av jegerne rundt om i fylket, men bestandsstørrelsen har likevel ikke blitt redusert så mye som anbefalt. De siste årene ser det tvert imot ut til at elgbestanden har hatt en svak økning.

Til tross for de faglige anbefalingene om bestandsreduksjon, tar stadig flere jegere til orde for at de vil se mer elg i skogen og ha flere elger å jakte på. Mange jaktlag har valgt å droppe jakta for å øke elgbestanden, og andre steder felles det bevisst færre elger enn anbefalt. Konsekvensen av dette kan bli at situasjonen med lave slaktevekter og dårlig produktivitet videreføres, og at de regionale målene for forvaltning av elg dermed ikke blir nådd.

Regionale mål om bærekraftig forvaltning

Både Aust-Agder fylkeskommune og Vest-Agder fylkeskommune har tidligere vedtatt regionale mål for hjorteviltforvaltningen (vedlegg 3 og 4). Her er målet blant annet at Agder skal ha en sunn og produktiv elgbestand, at slaktevektene skal forbedres og at bestandsstørrelsen skal være bærekraftig i forhold til beitetilgangen. Dersom dette målet skal nås, er det neppe spesielt fornuftig å øke antall elg hvis tilgangen på kvalitetsmat fremdeles er dårlig. Forvaltning av natur og naturressurser bør være kunnskapsbasert, og

det er derfor behov for oppdatert kunnskap på dette feltet. Fylkeskommunedirektøren foreslår derfor at det gjennomføres en regional elgbeitetaksering i 2025.

Prosjektets innhold

Prosjektet vil bli et samarbeid mellom kommunene, fylkeskommunen og eventuelt andre interessenter. Fylkeskommunedirektøren legger opp til at en ekstern konsulent gjennomfører takseringen, skriver rapport med resultater og kommer med anbefalinger for videre forvaltning. Takseringen vil skje etter standardisert metodikk (overvåkningstakst etter Solbraametoden) der man undersøker siste års beiting på årsskuddene hos utvalgte indikatorarter (furu, bjørk, rogn, osp, selje og gran). Takseringen gjennomføres på utvalgte bestand (undersøkelsesområder) med ungskog (hogstklasse 2).

Takseringen er planlagt gjennomført etter samme modell som i 2021. Dette innebærer taksering av 539 delområder fordelt på alle fylkets 25 kommuner. Omfanget forutsetter at alle kommunene takker ja til å delta i prosjektet.

Økonomi

Oppdraget med å takserer elgbeite må lyses ut som et konsulentoppdrag. Det er derfor vanskelig å fastslå allerede nå hva takseringen vil koste. Budsjettet for prosjektet vil avhenge av antall kommuner som blir med og hva slags modell som velges for takseringen. Dersom alle kommuner blir med og man legger erfaringstall fra forrige taksering legges til grunn, er forventet kostnad for selve takseringen rundt 1 650 000 kr (konsulentarbeid). I tillegg kommer kostnader knyttet til administrativ oppfølging og formidling av resultater.

I 2021 bidro kommunene med 25 prosent av kostnadene knyttet til selve konsulentarbeidet, mens resten ble dekket inn av fylkeskommunale midler (25 prosent) og statlige viltfondsmidler (50 prosent) som fylkeskommunen forvalter. Fylkeskommunedirektøren mener at en tilsvarende finansieringsmodell bør legges til grunn når kommunene inviteres med i prosjektet i 2025. Modellen vil innebære at kommunenes bidrag vil variere fra rundt 7500 kroner til 36 000 kroner, avhengig av kommunens areal.

Budsjett	
Konsulenthonorar	1 650 000
Prosjektledelse (intern)	50 000
Møter	5 000
Sluttseminar	10 000
Sum	1 715 000
Finansieringsplan	
Agder fylkeskommune (egeninnsats)	50 000
Agder fylkeskommune	412 500
Kommunene (samlet)	412 500
Fylkeskommunalt viltfond (med statlige viltfondsmidler)	840 000
Sum	1 715 000

For øvrige detaljer om prosjektet, se vedlagt prosjektbeskrivelse i vedlegg 5.

Vurderinger

Vedtatt regionale mål for forvaltning av elg og hjort sier blant annet at «bestandene skal være bærekraftige i forhold til beitetilgang». For å kunne forvalte bestandene i tråd med dette målet, må kommuner, jaktlag og grunneiere ha oppdatert kunnskap om beitesituasjonen. Gjennomføring av beitetaksering i 2025 vil kunne bidra til dette.

Tilbakemeldingene fra kommunene ved tidligere takseringer er at resultatene har vært et svært nyttig og etterlengtet grunnlag for en kunnskapsbasert hjorteviltforvaltning. Fylkeskommunedirektøren mener at fylkeskommunen har en viktig rolle med å initiere, delta i og koordinere viltrelaterte prosjekter av felles interesse.

Er det behov for ny taksering allerede?

En beitetaksering gir et øyeblikksbilde for hva som er situasjonen for elgbeitet på det tidspunktet takseringen skjer. En enkeltstående taksering sier imidlertid ingenting om beitesituasjonen er i ferd med å bli bedre eller dårligere. Først ved gjentatte takseringer vil man kunne se på endringer over tid og hvorvidt endringer i f.eks. bestandsstørrelse har hatt effekt. Metodikken anbefaler at takseringene gjentas hver tredje til sjette år avhengig av hvordan elgbestanden utvikler seg. For Agder er det anbefalt at det gjennomføres taksering hvert fjerde år. Forrige taksering var i 2021, og for tidligere Aust-Agder vil en ny taksering i 2025 bli første retaksering på regionalt nivå.

Blir resultatene gode nok?

For å få statistisk sikre resultater på kommunenivå, anbefaler metodikken at man har minst 30–35 undersøkte områder (bestand) pr. kommune. Ut fra kostnadshensyn ble det ved takseringen 2021 valgt å gå ned på antall undersøkelsesområder i hver kommune. Dette innebærer at kun fem kommuner får 30 bestand eller mer, fem kommuner får mellom 20 og 29 bestand, mens resterende kommuner får mellom ti og 19 bestand. Fylkeskommunedirektøren mener likevel at modellen vil gi et tilstrekkelig godt bilde for de aller fleste kommuner. Denne vurderingen ble også gitt tilslutning av fagkonsulenten som gjennomførte takseringen i 2021.

Økonomisk usikkerhet

Mange kommuner har en utfordrende økonomisk situasjon, og mye av kommunens midler til viltformål går med til å dekke kostander til fallvilt- og ettersøksarbeid. Det er derfor en usikkerhet knyttet til om kommunen vil ha ressurser til å være med i prosjektet. Fylkeskommunedirektøren mener at finansieringsmodellen er rimelig, og sikrer forankring til prosjektet hos de ulike involverte aktørene. Et alternativ kan være at fylkeskommunen øker bevilgningen fra det fylkeskommunale viltfondet hvor det er tilgjengelige midler. Med bakgrunn i dette gis fylkeskommunedirektøren fullmakt til å øke bevilgningen fra det fylkeskommunale viltfondet dersom det skulle være nødvendig for å sikre fullfinansiering av prosjektet.

Regionplan Agder 2030

Miljømessig bærekraft er et av regionplanens gjennomgående perspektiver. Fylkeskommunedirektøren mener at igangsetting av prosjekter som bidrar til en mer miljømessig bærekraftig naturforvaltning, vil være en god oppfølging av målene satt i regionplanen. Videre bidrar prosjektet til å nå følgende mål i nylig vedtatt Regionplan Agder 2030:

1.5. Naturen i Agder er livskraftig og mangfoldig både på land, i vann og i havet, og vi ivaretar naturens karbonlagre.

2.4. Økt verdiskaping basert på bærekraftig ressursforvaltning og tilgang på fornybar energi.

Økonomiske konsekvenser

Saken innebærer at 412 500 kroner tas fra prosjekt 60010462 Vilt og fiskeforvaltning, og at 840 000 kroner tas fra prosjekt 60010461 Fylkeskommunalt viltfond. I tillegg foreslås det å gi fylkeskommunedirektøren fullmakt til å øke bevilgningen fra det fylkeskommunale viltfondet dersom det skulle være nødvendig for å sikre fullfinansiering av prosjektet.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at det settes i gang en regional elgbeitetaksering i 2025.

Kristiansand, 04.11.2024

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Anita Henriksen
fylkesdirektør